

Mr. Ivan Kraljević

***POSREDNICI I TIJEK PREGOVORA S RADOŠLAVOM
PAVLOVIĆEM 1421.-1427. GODINE O KUPNJI NJEGOVOG
DIJELA KONAVALA***

Kad su Dubrovčani zagospodarili Sandaljevim dijelom Konavala, odmah su počeli pregovore s Radoslavom Pavlovićem o kupnji njegova dijela. Pregovori su tekli sporo jer je Radoslav bio prevrtljiv i nestabilan u odlukama.¹ Na taj način Radoslav je htio dobiti što više novca od Dubrovčana i u isto vrijeme prodati zemlju. Pregovori su trajali skoro jedno desetljeće, točnije do prosinca 1420. godine.

Poslije podjele Sandaljevog dijela Konavala, što nije proteklo bez nesuglasica, Dubrovčani su čvrsto odlučili kupiti i Radoslavov dio. Nesuglasice su poticali i Pavlovići i Kosače. Travnja i svibnja 1423. godine obnovili su pregovore preko svoga izaslanstva kod Radoslava Pavlovića. Radoslavova je izlika bila da ne može prodati zemlju bez suglasnosti kralja.² Po svoj prilici to je bio izgovor, vjerojatnije je da Radoslav nije bio voljan prodati svoj dio Konavala. Da bi zadobili naklonost i kralja i Radoslavovih izaslanika, Dubrovčani ih, po već ustaljenom običaju, darivaju.³

Iako su Dubrovčani žarko željeli da se pregovori okončaju što je moguće prije i uspješnije, to im nije polazilo za rukom. Njihovi su poklisari tražili da se vrate iz Goražda, na što im je dubrovačka vlast odgovorila da trebaju biti strpljivi. Posebnu otežavajuću okolnost stvorilo je uhićenje Paladina Gundulića, koga su uhitili Radoslavovi ljudi. Dubrovčani su bili primorani tražiti pomoć od Sandalja Hranića. Stalnom pregovaraču Vuku Baniću su odobrili novu

¹ Dr. Pavo Živković: Učešće bosanske vlastele u diobi Konavala, Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu, god. XV., broj 16/1979., 181.-188.

² Ćorović, V.: Kako je Radosav prodavao Konavle, 83.

³ Cons. Rog. III, fol. 157, 26. V. 1423.

potporu,⁴ iz čega se može zaključiti koliko im je bilo stalo do kupnje Radoslavovog dijela Konavala.

Godine 1424., s obzirom da su se pogoršali odnosi Pavlovića i Dubrovčana, oni mole bosanskog kralja Tvrtka II. Tvrtkovića da umiri svoga podanika. Ovoga puta Radoslavovi ljudi su presreli njihova tekliča koji je nosio pisma ugarskom kralju.⁵ Povod uhićenju tekliča bilo je mišljenje da se šalju pisma u znak protesta kralju, Sandalju i Radoslavu.⁶ Kralj je tada bio u neprilici zbog nadiranja Turaka, te im nije mogao puno pomoći. U to vrijeme bili su veoma dobri odnosi između Stevana Lazarevića i Sandalja Hranića te se Radoslav osjećao ugroženim. To je prouzročilo pregovore Radoslava Pavlovića s Dubrovčanima u svezi s prodajom njegova dijela. Krajem prosinca 1426. godine izmijenjene su povelje Dubrovčana i Radoslava, te su početkom 1427. godine obavijestili Sandalja Hranića da je završen posao s Radoslavom u svezi s njegovim dijelom.⁷

Dubrovčanima je najviše bilo stalo da te povelje potvrdi kralj. Pokušali su to s kraljem bez naročitih ustupaka odnosno plaćanja tributa, te su mu poslali darove u vrijednosti od 100 dukata.⁸ Tvrtko II. je potvrdio povelju, ali ona nije sačuvana. To je učinio bez obveze plaćanja tributa.⁹

Glavni pregovarači između Dubrovnika i Pavlovića bili su Brailo Tezalović (o njemu kasnije), Vukac Pribilović i Radoslav Obradović.

Vukac Pribilović spada među istaknutije ljude na dvoru obitelji Pavlovića. Stekao je veliki ugled i povjerenje svoga gospodara. Obavljao je, među inim poslovima, i diplomatsku službu za svoga gospodara. Bio je cijenjen i u Dubrovniku. Bio je izravno uključen u pregovore oko prodaje Radoslavovog dijela Konavala Dubrovčanima. U slučaju pozitivnih pregovora Dubrovčani su mu ponudili nagradu od 500 perpera.¹⁰ Uz 500 perpera Dubrovčani bi mu dodijelili i komad zemlje u Konavlima¹¹ ako pregovori uspiju, što je na kraju i dobio.¹² Titulu je vojvode, izgleda, stekao, a ne naslijedio, jer njegov brat

⁴ Isto, fol. 200, 20. I. 1424. potpora je iznosila 25 perpera.

⁵ Ćorović, V.: Kako je Radosav prodavao Konavle, 94.

⁶ Cons. Rog. III, fol. 211, 8. V. 1424.

⁷ Cons. Rog. IV, fol. 1, 1. I. 1427.

⁸ Cons. Rog. IV, fol. 7, 16. I. 1427.

⁹ Nepoznato je otkuda R. Grujić tvrdi da je kralj potvrdio povelju poslije plaćanja tributa. U *Chronica Ragusina* piše: *Pero si procuro che esse autenticasse con sui diplomi senza alcuna annuo pagamento a quella corona de la quale Canali era feudo. Restii, Chronica Ragusina, Zagrabiae, 1891., 231.*

¹⁰ Lett. di Lev. IX, fol. 13, 25. IX. 1423.

¹¹ Cons. Minus IV, fol. 59, 31. XII. 1426.

¹² Cons. Maius III, fol. 159, 25. II. 1427.

nije imao titulu vojvode. Na priznanici 13.000 dukata za Konavle nalazi se njegovo ime, a isto tako i na priznanici za Teodoru, Radoslavovu ženu, 1.000 dukata.¹³

Radoslav Obradović zvani Ban, čije podrijetlo nije posve istraženo, zna se da je na dvoru Pavlovića bio rizničar. Često je, kao takav, išao u Dubrovnik, a naročito radi pregovora o prodaji Pavlovićeva dijela Konavala. I njega Dubrovčani obasipaju darovima, uostalom kao i sve pregovarače. Postaje i građanin Republike sv. Vlaha.¹⁴ Za njih je on plemenit i oslovljavaju ga "knez".¹⁵

a) Uloga Braila Tezalovića u pregovorima

Brailo Tezalović je jedan od najvećih diplomata Bosne u zadnjem desetljeću 14. i tri prva desetljeća 15. stoljeća. U diplomatskoj aktivnosti bio je četrdesetak godina. Bio je u službi tri gospodara. Najprije je kod Pavla Radenovića počeo kao carinik, a zatim kod njegovih sinova Petra i Radoslava Pavlovića. Napredovao je u službi te je 1411. postao protovestijar kod Pavla Radenovića. Prvih godina 15. stoljeća održava trgovačke veze s Dubrovnikom i u isto vrijeme bavi se diplomatskom aktivnošću. Zapravo Brailo Tezalović je bio ministar financija na dvoru Pavla Radenovića. To je bila i najveća titula za dvorske ljude. Ovdje ćemo se osvrnuti samo na Brailovu aktivnost pri kupoprodaji Konavala. To bi obuhvaćalo razdoblje od 1419. do 1427. godine. U međuvremenu je dospio u Hranićev zatvor, kad je ubijen Pavle Radenović i uhvaćen mu sin Petar. Vjerojatno nije dugo bio u tamnici, a spominje se 1418. godine da je posredovao u trgovinskim poslovima Petra Pavlovića.¹⁶

Čim bi se situacija u Bosni malo smirila, što je baš onda bilo, Dubrovčani bi tražili pregovarače za otkup Konavala. Konavlima su gospodarili Pavlovići i Hranići. Sandaljev dio Konavala je otkupljen bez većih poteškoća, dok je s dijelom Pavlovića bilo i većih teškoća. Sandalj Hranić je 24. lipnja 1419. izdao povelju kojom Dubrovčanima potvrđuje vlasništvo nad svojim dijelom Konavala.¹⁷

S obzirom da su vlasnici polovice Konavala, Dubrovčani traže posrednika u osobi Braila Tezalovića da pregovara i o drugoj polovici. Početkom siječnja

¹³ Div. Not. XV, fol. 63, 7. I. 1427.

¹⁴ Cons. Maius. III, fol. 159, 25. II. 1427.

¹⁵ Cons. Rog. IV, fol. 4, 11. I. 1427.

¹⁶ Div. Canc. XXXII, 234.

¹⁷ Stojanović, J.: Stare srpske povelje, 314.

1419. Brailo Tezalović se obreo u Dubrovniku radi pregovora,¹⁸ a oni su mu namirivali sve boravišne troškove. Za početak pregovora Brailo je postavljao i određene uvjete u ime Petra Pavlovića. Jedan od uvjeta bio je da se Petru dâ plemstvo i kuća u Dubrovniku, koja je pripadala protovestijaru Žori Bogišiću.¹⁹ Brailo je uživao veliki ugled u Dubrovniku, i mislilo se da će pregovori ići brže. Vijeće je krajem siječnja prihvatilo zahtjeve Petra Pavlovića. No, treba napomenuti da je Brailo tražio nagradu za sebe. Dubrovčani su mu obećali 1.000 dukata i građanstvo ako se pregovori uspješno okončaju. Pregovori su prekinuti 1420., kada su zaratili oblasni gospodari Pavlovići i Hranići, u čiji su se sukob umiješali Turci. Pregovori su prekinuti jer je Sandalj zaposjeo Pavlovićev dio Konavala i tvrđavu Sokol, koja je pripadala obitelji Pavlovića. Ubrzo su se obitelji izmirile i Pavlovićima je vraćen njihov dio. Poslije pomirbe u listopadu 1420. godine Dubrovčani pregovaraju sa Sandaljem nadajući se uspjehu. Međutim, u odlukama Vijeća umoljenih opet se spominje dolazak Braila Tezalovića,²⁰ o čemu su obavijestili izaslanike Sandalja Hranića. Radeći na pregovorima s Dubrovčanima u 1420. i 1421. godini Brailo Tezalović za zasluge dobije titulu kneza.²¹ U novim pregovorima, čiji je glavni pregovarač bio Brailo Tezalović, spominje se i tvrđava Sokol u sastavu Pavlovićeva posjeda.²² Tijekom 1421. godine Brailo Tezalović je glavni pregovarač i za Obod, Cavtat i tvrđavu Sokol. (Sandalj je vratio Sokol po naredbi Porte.) Pavlović je stalno tražio veći iznos, te je bilo teško pregovarati, a najviše je troškove nosio upravo Brailo Tezalović, jer je bio glavni pregovarač²³ i uglavnom je boravio u Dubrovniku.

I Dubrovčani se obraćaju Brailu da ih zastupa na dvoru Petra Pavlovića, “da bude na ruci njihovim poklisarima kod vojvode Radoslava, da i sam poradi za njihovu stvar, kako ga Bog najbolje uči jer u njega imaju nadu kao u koga od svojih građana”.²⁴

Godine 1421. Petar Pavlović, nezadovoljan Brailovim pregovorima, zaobilazi ga, stupa sam u pregovore, ali i on bez uspjeha. On ga je izostavio iz pregovora, jer ga je smatrao velikim prijateljem Dubrovčana. Jedno vrijeme

¹⁸ Jorga, N.: *Nôtes*. II, 137., bilješka 4.

¹⁹ Mijušković, J.: Dodeljivanje dubrovačkog građanstva u srednjem veku, *Glas SANU CCXLVI*, Odeljenje društvenih nauka, Beograd, 1961., 100.

²⁰ Cons. Rog. III, fol. 13, 17. XII. 1420.

²¹ Ćorović, V.: Kako je Radosav prodavao Konavle, 83.

²² Cons. Rog. III, fol. 58, 14. X. 1421.

²³ Isto, fol. 59, 17. X. 1421.

²⁴ Kosović, P.: *Župa Konavli*, 199.; Pavo Živković: *Diplomatska aktivnost Braila Tezalovića*, 31. i dalje

su se pregovori odvijali bez Brailove posredničke uloge. Bio je isključen, vjerojatno zbog toga što Radoslav nije htio prodati Konavle. Brailo je bio posrednik za stvari koje se trebaju riješiti.²⁵ S obzirom da se pregovori otežu, Dubrovčani su shvatili i dali naputke svojim poklisarima da treba nagraditi i ljude koji su najbliži dvoru Radoslava Pavlovića. Preko svojih poklisara obećali su Brailu 1.000 dukata, koje su mu i ranije bili obećali, a još su dobili slobodne ruke za 5.000 perpera za podmićivanje pregovarača,²⁶ a od te svote trebalo je obećati Brailu Tezaloviću 500 perpera,²⁷ jer su, konačno, vidjeli da sve konce pregovora drži Brailo Tezalović, a svota je bila namijenjena Brailu za ubrzanje pregovora.

S obzirom da su odnosi Republike sv. Vlaha i Radoslava Pavlovića bili povuci-potegni (zatvoren Paladin Gundulić, presretanje dubrovačkih tekliča), trebalo je malo pričekati da se situacija smiri.

Novi su pregovori počeli sredinom 1424. godine, ali i ovaj put bez Braila. Brailo je, izgleda, zaoštravao odnose između Dubrovnika i Pavlovića kad je bilo u pitanju napadanje dubrovačkih karavana. To ometanje karavana došlo je naročito do izražaja 1424. i sljedeće godine. Godine 1425. opet vidimo Braila Tezalovića u Dubrovniku u pratnji kneza Vukca da ponovo pokrenu pregovore. Vijeće umoljenih odlučuje dati Brailu 1.000 dukata ako pregovori uspiju.²⁸ Tih godina (1424. i 1425.) aktivna je prisutnost Turaka u Bosni. Njih se podjednako boje i Pavlović i Sandalj. To bi mogao biti razlog da se ozbiljnije priđe pregovorima jer je potreban novac za obranu od Turaka. I Brailu nije bilo svejedno u svezi s nazočnošću Turaka, te je učestao s pismima u tijeku veljače, ožujka, travnja i svibnja.²⁹ Najpovoljnija osoba za pregovore s Brailom bio je Matej Gradić koji je s Brailom imao trgovačke interese. Pismom Brailo preko Gradića upoznaje Dubrovčane o uvjetima pod kojima želi prodati Radoslav svoj dio.

Vijeće umoljenih obvezuje Mateja Gradića da pristane na prijašnje ponude.³⁰ Brailo je opet isposlovao sebi 1.000 dukata i građanstvo.³¹ Posljednja cijena koju su Dubrovčani preko Mateja Gradića i Tome Bunića ponudili Radoslavu je svota od 14.000 dukata s tim da osim Konavala uđu i Obod i Cavtat. Dok su dubrovački poklisari bili uz Radoslava, on je poslao u Konavle

²⁵ Isto.

²⁶ Lett. di Lev. IX, fol. 13, 5. IX. 1423.

²⁷ Čorović, V.: Kako je Radoslav prodavao Konavle, 82.-83.

²⁸ Cons. Rog. III, fol. 239, 17. II. 1423.

²⁹ Pavo Živković: Diplomatska aktivnost..., 31. i dalje.

³⁰ Isto.

³¹ Cons. Rog. III, fol. 262, 20. IX. 1425.

Radoja Ljubišića da smiri situaciju s Dubrovčanima. Očito je da je u tome svemu Brailo Tezalović imao utjecaja jer se već radilo ozbiljno na kupoprodaji. Pregovori su došli u takvu fazu da je Brailo bio alfa i omega svih dotadašnjih pregovora. Njega je Radoslav ovlastio te on stanuje na Lokrumu u Franjevačkom samostanu do okončanja pregovora.

b) Pokušaj Dubrovčana da uključe Radoslavovu ženu Teodoru u podmićivanja

U jeku pregovora o kupnji Radoslavovog dijela Konavala Dubrovčani su pokušavali na svaki način da se domognu zapadnog dijela Konavala. Uz standardne pregovarače, u prvom redu Braila, oni su pokušali uvući u pregovore i Teodoru, Radoslavovu ženu. To nije bilo bez razloga, jer čestim zastojima u pregovorima razlogom su bili Hranići. Treba napomenuti da je Teodora kći Vukca Hranića i sestra budućeg vojvode Stjepana Vukčića. Početkom siječnja dvojica pregovarača Brailo Tezalović i Vukac Pribilović primili su 2.000 dukata od Dubrovčana za dobro okončane pregovore. Tisuću dukata pripalo je Brailu, a druga tisuća Teodori, Radoslavovoj ženi. Oba pregovarača su se obvezala da će štititi Mateja Gradića i Tomu Bunića (oni su im dali 2.000 dukata), ako ikad budu uznemireni od rečene cijenjene gospode, ili bilo kog lica u njezino ime povodom rečenih 2.000 dukata.³² Očito je govor o podmićivanju.

c) Ostali sudionici u pregovorima

Radič Ozrisaljić je podrijetlom iz Rogatice. Zna se da je bio nećak Braila Tezalovića. (Brailova sestra mu je majka.) U nekim spisima se navodi i prezime Kopijević. Bavio se trgovinom i uopće kreditno-trgovinskim poslovima. Uz to je obavljao i državničke poslove. Godine 1424. radi kao carinik vojvode Radoslava Pavlovića.³³ Uz to bavio se i diplomatskom i financijskom aktivnošću u obitelji Pavlovića, najprije Radoslava, a kasnije i kod njegovih sinova Ivaniša, Petra i Nikole.³⁴ Napredovao je postupno. Najprije je obavljao službu carinika, zatim pisara i, na kraju, poslanika. Kao poslanik bio je angažiran u kupoprodaji Radoslavovog dijela Konavala Dubrovčanima.³⁵ Njega je u pregovore, svakako, uključio ujak Brailo Tezalović. I on je od Dubrovčana dobio nagradu, ali manju nego njegov ujak.

³² Debita Notariae XV, fol. 63, 12. I. 1427. (dalje: Deb. Not.)

³³ Div. Canc. XLII, fol. 258, 14. I. 1427.

³⁴ Dr. Pavo Živković: Ekonomsko-socijalne promjene, 51.

³⁵ Isto.

Bogdan Muržić Pribljenović je podrijetlom iz Prače. Bavio se kreditno-trgovinskim poslovima. Dubrovčani su ga blagonaklono gledali, iako nije uvijek na vrijeme isplaćivao dugove. S obzirom da je uživao velik ugled u Dubrovniku, bavio se i diplomatskom aktivnošću. Godine 1421. vidimo ga u Dubrovniku kao jednog od glavnih pregovarača za prodaju Radoslavovog dijela Konavala. Njegova je zasluga što je te godine Radoslav Pavlović sklopio mir s Dubrovčanima i podario im povlastice.³⁶ Kada je sklopljen mir, bilo je lakše pregovarati o kupoprodaji Konavala. Dubrovčani su ga smatrali prijateljem i imali veliku nadu da će uspjeti kod gospodara.³⁷ U pregovorima s njim Dubrovčani nude Pavloviću koliko i za Sandaljev dio, a njemu 500 dukata. Dok je bio u Dubrovniku, dobio je poklon od 100 perpera.³⁸ Bogdan Muržić je prisutan i dalje u pregovorima, a iz pregovora dolazi po isplatu konavoskog dohotka koji Dubrovčani plaćaju za kupljeni njihov dio Konavala.

Još se kao sudionici pregovora o Konavlima spominju Vukašin Zbisalić, Vuk Rogatić, Dijak Pavle i Vučihna Brateljević s epitetom nobiles.³⁹

Mr. Ivan Kraljević

Die Vermittler und der Verhandlungsgang mit Radoslav Pavlović 1421 – 1427 über den Kauf seines Anteils von Konavle

Zusammenfassung

In der stürmischen Epoche der ersten drei Jahrzehnte des 15. Jahrhunderts können die gegenseitigen Beziehungen zwischen Kosačas und Pavlovićs von einer und das Einflechten von Türken und die Bemühungen von Dubrovnikern um die Verbreitung von ihrem Gebiet von der anderen Seite relativ gut gesehen werden. Es ist ersichtlich, dass alle ihre Interessen hatten. Die Hranićs waren den Dubrovnikern mehr geneigt, während die Pavlovićs sowohl gegenüber den Kosačas als auch gegenüber Dubrovnik mehr mißtrauisch waren. Die Pavlovićs begründeten ein ganzes Verhandlungsteam um so teuer wie möglich ihren Anteil von Konavle zu verkaufen. Die Dubrovniker bedienten sich des Bestechens um dieses Gebiet so preiswert wie möglich zu kaufen. Dieses Hin- und-her-Ziehen dauerte fast ein Jahrzehnt, bis der Kaufvertrag vereinbart wurde.

³⁶ Isto, 58.

³⁷ Lett. di Lev. IX, fol. 15, 15. X. 1423.

³⁸ Cons. Rog. III, fol. 32, 6. V. 1421.

³⁹ Cons. Rog. II, fol. XI, 24. I. 1419.